

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjenišvo Ljubliana.

Vse spise, v ocenc poslane knjige itd. ie pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izbija vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K. za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2.—

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine 3e 50 K

Telefon uredništva šte. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 . 50 za nadaljnja uvrščena od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštnine

I. drž. skupščina jugoslovanskega učiteljstva v Zagrebu.

Zborovanje delegatov Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva.

Zagreb, 9. nov. 1921.

Kraljevski Zagreb je zbral 8. in 9. t. m. v svojih zidinah zastopnike celokupnega jugoslovanskega učiteljstva, ki so prihili z vseh strani naše domovine na prvo državno skupščino UJU.

Vsakovrstni so vtiski, ki smo jih dobili na zborovanju. V duši vstajajo slike teh pomembnih dni.

Prvo, kar je opaziti v Zagrebu, je tuja navlaka, ki kazni lepo lice metropole hrvatske. Stopajoč po njenih prostornih ulicah in po lepih trgih, zreš na levi in na desni vrsto židovskih imen. Goldschmied, Altstuhli, Eisenstein, Steiner, Mondl in Sonnenschein in vrsta podobnih imen prica o infiltraciji zagrebskega gospodarskega življenja s potomci Abrahamovimi.

Sijajne izložbe, blesk in trgovska vsiljivost — združena s pretirano dragotno, nesolidno postrežbo in maloverdnostjo blaga to so znaki trgovine raznih Samuelov, Škoda, da je Zagreb poln teh pivav, ki brezobzirno izkoriščajo sedanj položaj in odirajo seljaka in meščana.

Isto je z restavracijami, hoteli in kavarnami. Oglušajoči hrup, drenj, nervozno hlastanje za dobičkom, nebroj poklonov, a vse tako zabeljeno in zasoljeno — seveda za žep. Velikomestno je vrvenje po ulicah in po javnih prostorih — a velikomestna ni postrežba.

Seveda je vse to v znamenju čistega Hrvatsva — povsod le hrvatsko, pravi hrvatski mentalitet. Le v cenah in v hlastanju po denarju na vlada tudi med njimi ljubezen do dinarjev — zametovanje kron. Poroforina so pisane cene v kronah.

V tramvaju razlaga Dalmatince iz dosedaj zasedenega ozemlja jugoslovensko misel. Dokazuje škodljivost hrvatskega separatizma. Zagrebčani pa poslušajo. — v njih očeh je »avstrijakant«, je sedaj — policaj-demokrat. Preko nezasišane unike zaslužjenih bratov pod Italijo gre njih mrznja do Beograda, do Srbstva, do hegemonije, ki se je boje. Jugoslovenstvo jim je le oblika hegemonije tujcev — Slovencev in Srbov, — nad katerimi se čutijo visoko vzvišeni. Preželi fraz, Slobodnega Doma, Hrvata, Obzorovih blodenj in neorijentiranosti ostalih zastopnikov tiska, ne vidijo niti karkaraka v bodočnost.

Svobodni v zabavljanju, odirani po židih, opajani po godbi nebrojnih koncertov in zabav, gledajo le proti Beogradu — v strahu.

Domačih krvosesov ne vidijo in ne občutijo njih vbovov.

Preteklost jim je simbol, njej žive in ob spominih nanjo oddajajo svojo zemljo tujcu — Židu — Nemcu.

Kamor te zanese noga v širokih ulicah, ponosnega srca, z medene Hrvatske, povsod srečuješ nemščino.

Po kavarnah srečuješ temne elemente italijanskega izvora, ki so v živalskih kupčijskih razgovorih z domačimi prekupčevalci.

Neprijetno dirne človeka »švabsčina« v hotelih, mučno mu je v restavracijah, v trokrel bi usodo, ozirajoč se po kavarnah,

kjer šepetajo in tudi glasno govore nežna usteca, kakor tudi brkati in trebušasti verižniki v blaženi nemščini. Kam izginjaš hrvatsvo?

Si se li zateklo v Slavensko knjižaro — St. in M. Radića, kamor hodijo se, jaki na božjo poi?

Tudi tje sem vstopil in nakupil nekaj spominov. Toda ne! Tudi tu te ni — tudi od tu si šlo čisto idealno hrvatsvo. Z nenavadno pozornostjo pregledujejo v plačilo podajane dinarje in izbirajo le nesporno — prave, odklanjajoč sumljivega.

Ubogo hrvatsko ljudstvo. Romaš vanjo, zreš v mrtve črke programa, ki te opaja s svojo neumrljivostjo. V kratkovidnih očeh mu poigrava izraz zadovoljstva. Ideje čarajo v blagajno znatne kupčke vrednostnega papirja, za nami pa potop. Demagoških fraz ne zmanjka tako konalu in še vedno so odprta kaka vrataca za vsako eventualnost. Na Golgotu ženejo hrvatsko seljasko ljudstvo demagoški voditelji in židje. Priganjači so jim vse politične stranke, ki niso zmožne dvigniti pogleda iz politične mlakuže, ki izdajajo najlepša gesla, mislijo le na posameznike, le na trenutno korist posameznih skupin, brez ozira na splošnost.

Svečani so bili momenti v sabornici, a živo nasprotje duhu in idejam, ki so tam vladale, je bil pohod po stolnem mestu banovine.

Gorje Ti — hrvatski narod, če bi bil tako korumpiran, tako gnjil, kakor je Tvoje središče!

Pobeljen grob — ves v hrvatskih barvah — v notranjosti tuj, gnil, uničen. Čas je, da se dvigneš in odrešiš raz sebe moro, ki te tlačí, da poženeš prave tujce in izkoriščevalce preko svojih mej in postaneš po duhu in vschni, po vnanjosti in notranjosti res hrvatski, v okvirju jugoslovenske narodne in državne edinosti.

Če upoštevamo te razmere, znamo tembolj ceniti hrvatsko učiteljstvo, ki nas je sprejelo v kraljevskem Zagrebu, kajti to učiteljstvo se je dvignilo proti vsemu javnemu mnenju in proti vladajočim razmeram ter je visoko dvignilo prapor edinstva in državne misli.

Večina hrvatskega učiteljstva je obvladala situacijo domačih razmer in se ni dala omamiti od domačega javnega mnenja, temveč je odločno s Sokolstvom vred postala nositelj državne misli in edinstvene ideje.

Bratsko nas je to učiteljstvo sprejelo in bratsko smo se počutili med njimi! Živ kontrast so odsevi njihovih duš in njihovih src napram vtiskom, ki se mdijo človeku na vnanjem licu tamošnjega življenja. In zar teh src in teh duš nam je porok, da bo nova generacija, vzgojena od njih, dala tudi novo lice vnanjemu življenju metropoli Hrvatske — našemu Zagrebu.

Simpatični pozdravi časopisa.

Zagrebski časopisi so jako toпло pozdravili jugoslovansko učiteljstvo. »Novosti« pišejo:

Proces našega fizičnega ujedinjenja se je izvršil pred duševnim. Zato smo

stopili mi vsi v novo državo z grehi naših očetov, z bolno dušo po tujinskem mučenju, in vzlic svojemu stoicizmu nismo še mogli zatreti v sebi te naše bolezní ter izčistiti iz sebe onega strupa, ki ga nam je skozi stoletja vbrizgaval tujinec. Odtod prihajajo vse zmoje in boleste krize, ki jih prajamo; odtod prihajajo nerazumevanj, in mržnje, da današnja generacija ni sposobna visoko dvigniti nad vse misli ene države in enega naroda. Zato naše osvobojenje in ujedinenje ni dovršeno, a se nadaljuje. Celu največji verniki čutijo v sebi premalo sposobnosti, da bi že sedaj dovršili to veliko narodno delo. Edina nam je nada in tolažba v generaciji, ki še prihaja in ki ji ne bo treba več preboleti in pozabljati, ker bo čista vseh grdih predsodkov in grehov prošlosti. A to generacijo imajo odgoiti naši učitelji, ki jim je poverjena naša deca v najzgodnejši mladosti. Naši učitelji imajo nadaljevati delo naših junakov, da dovrše delo ujedinenja in osvobojenja. Ker nobena sila orožja ne more osvoboditi onega, ki je duševni rob, rob lastne nevednosti in temnih predsodkov. Naši učitelji so boritelji in stvaritelji. In kot taki se morajo zjediniti v čvrsti falangi, v močni organizaciji. Zato so došli v Zagreb.

»Riječ« piše: »Jugoslovansko učiteljstvo ima po izvedenem ujedinenju v prešlem letu, sedaj svojo I. drž. skupščino, da razpravlja o stanovskih vprašanjih in o vprašanju organizacije narodnih šol. Ni dolgo, kar je bila v Zagrebu prva skupščina profesorskega Udruženja. Vrlo nam je drago, da te strokovne skupine prirejajo svoje prve skupščine v Zagrebu, kjer je šolstvo razmeroma najbolj razvito in kjer je misel kulturnega edinstva našla svoje najjačje začetnike in predstavnike Psihoza, ki je zavladala v jednom delu hrvatskega naroda, bo obvladana sedaj, ko smo zjedineni v jedni državi, obvladalo jo bo jedinstveno kulturno delo in narodno spajanje, ki bo onemogočilo tudi protivne organizacije, ki so se izcimile iz nezdrave politične koncepcije. Ni pa to prizadelo večine hrvatskega učiteljstva in profesorjev, ki so se strinili v jedinstveno organizacijo s srbskimi in hrvatskimi tovariši, da ustvarijo jedno narodno dušo z idejo enega naroda, in da se v eni organizaciji potezajo za svoje stanovske interese. Tako oni izpopolnjujejo delo Strossmayerja, Račkega, Preradovića, Filipovića, Trstenjaka i. dr. V svojem plemenitem čustvovanju podajajo roko tudi onim svojim kolegom, ki so še žrtve politične demagogije. Pozdravljamo iz srca naše kulturne delavce na skupščini v Zagrebu, želeči jim najboljši uspeh pri njihovem delu v pogledu naše edinstvene narodne vzgoje, v pogledu zaščite njihovih stanovskih interesov, za katere je država vedno kazala veliko skrb. Ujedinjeni v močno organizacijo bodo lahko uveljavili svoja stališča pri vzgoji naroda in izboljšali svoje stanje. Njihove skupščine bodo postale upravne skupščine, ki bodo odločevale o upravi izobrazbe. Naj bo blagoslovljeno njihovo delo na srečo ujedinjene domovine!«

Svečana Sokolska akademija.

Na predvečer zborovanja je priredil Sokol v Zagrebu na čast jugoslovanskemu učiteljstvu v Sokolskem domu v Bogovičevi ulici št. 7 sokolsko akademijo.

Mala dvorana je bila že ob 8. uri nabitopolna, da so se morali gostje celo vračati. Dvorana je bila svečano okrašena in na pročelju je blestel velik transparent, z napisom: »Živeli narodni psvetitelji!«

Akademijo je otvoril prof. Urbany, podstarosta Sokola I., ki je povdarjal v stojem govoru vzajemni smoter sokolstva in učiteljstva.

Akademijo sta posetila v imenu vlade poverjenik za prosveto dr. Alaupović in v imenu mesta občinski funkcionar Petrik.

Telovadni del akademije je otvorila sokolska fanfara s sokolsko koračnico, na kar je dr. Laza Popović v izčrpnem govoru podal idejo fizičnega in moralnega pomena v razvoju vzgoje sokolstva in povdarjal paralelo sokolskega in učiteljskega delovanja in iste smotre obeh smeri.

Povsem nekaj novega je bil nastop zagrebskega ruskega pevskega zbora, ki je nastopil v krasnih nošah in pel z vso dovršenostjo narodne pesmi in razne ruske pesmi.

Tehnični del je pokazal glavne poteze sokolskega sistema, ki ga je v prvi vrsti, s svojimi pričetki, proizvajala deca od 6. leta, in ki je dosegel svojo dovršenost z proizvajanjem vaj članstva do 24. leta. Proizvajale so se povečini proste vaje, igre in plesi, ki so imele naraven pokazati, kako bi bilo potreba tudi v šole uvesti ta sistem, kot eden najzdravejših.

S priprostimi igricami je pričela mladina šestih let in do štiriindvajsetega leta jo je razvil sokolski sestav tako, da je zadobila vse spretnosti za najvratolomnejše vaje na bradlji in drogu.

Sokolski večer je bila vredna prireditve, kot uvod v svečano razpoloženje delavnih dni jugoslovanskega učiteljstva.

Slavnostna predstava v opernem gledališču.

V torek, 8. novembra zvečer se je vršila slavnostna predstava v narodnem gledališču v Zagrebu, v čast kongresa Udruženja Jugoslovanskega učiteljstva. Dana je bila Nikolaj A. Rimskij-Korsakova ruska opera v štirih dejanjih s prelomom po Ostrovskem, »Snjeguročka«. Gledališka predstava se je vršila kot večerni odmor po prvem dnevu dela delegacije. Gledališče je bilo zasedeno do zadnjega kotička. Žal, da nam prostor ne dopušča se obširneje baviti s predstavo samo. Razpoloženje učiteljstva je bilo svečano.

Ruska glasba, dobro izvežbani zbori in scenerija je vplivala z izrednimi učinki na delegate iz vseh pokrajin. Burni aplavzi so pokazali priznanje učiteljstva, ki jim je predstava nudila umetniški užitek.

ZBOROVANJE DELEGACIJE:**I. državna skupščina UJU.**

V Saborski zbornici je pričelo že pred napovedanim časom živahno vrvenje.

Udeležba.

V zbornici sami so bili kmalu zasedeni vsi sedeži, prostor se je izkazal kmalu kot premajhen in mnogo delegatov je moralo stoje prisostvovati zborovanju. Točno so se odzvali pozivu Glavnega Odbora vsi delegati. Bili so zastopani predsedniki vseh okrajnih učiteljskih društev iz države, vsi ožji sosveti poverjeništev UJU in poleg tega voljeni delegati. Zastopane so bile torej vse pokrajine naše kraljevine. Delegatov je bilo nad 800. Galerije so bile pa že prej napolnjene z učiteljstvom, ki so se udeležili skupščine kot gostje. Mnogi niso dobili več prostora. Tako se ceni število udeležencev prve državne skupščine na 2700.

Otvoritev skupščine.

8. novembra 1921. ob pol 10. otvori skupščino predsednik glavnega odbora UJU Mihajlo Jović. Pozdravlja vse učitelje iz cele lepe domovine, iz zaslužnih krajev, iz Srbije, Macedonije, Slovenije, Hrvatske in Dalmacije, iz okrožja Albanskih gora itd. V znamenju in proslavo ujedinjene domovine se spominja hrvatskih književnikov, ki so v smislu ujedinjenja delovali, posebno Strossmayerja i. dr. Ozre se v preteklost, v vojno dobo in njene posledice in slika naše delo v sedanosti. Predsednik omenja v nadaljnjem govoru ljubezen učiteljstva napram deci in domovini, proslavlja duhovno edinstvo celokupnega naroda. Edinstvo nas veže v narodu in edinstvo nam daje vero in prepričanje, da imajo vse vere enega Boga!

Pozdravi zastopnikov vlade in korporacij.

Predsednik pozdravi kraljevega namestnika Jurja Demetreviča, poverjenika za prosveto dr. Tugomira Alaupovića, komisarja mesta Zagreba Petrika, nadzornika dr. S. Čajkovića, predsednika književno-pedagoškega zbora in Kolorana Raca, predsednika Udruženja srednješkolskih profesorjev.

Nato so govorili in pozdravili skupščino: Kraljevi namestnik, poverjenik za prosveto, predsednik knjiž.-ped. odbora i. dr.

Radi prostora moramo opustiti priobčitev teh govorov.

Na skupščino je došlo tudi mnogo brzojavnih pozdravov, med drugimi brzojav ministra prosvete Svetozarja Pribičevića.

Nato se je predsednik stoje spomnil kralja Petra I. — Osvoboditelja (delegati so stajali poslušali ta govor in so zaklicali trikratni: Slava — velikemu kralju!), za tem se je spomnil novega kralja, Aleksandra (skupščina je zaklicala trikratni: Živijo! in je zapela naše himne Bože pravde, Lepa naša domovina in Naprej zastave slave.) Predsednik se je spomnil tudi pokojnega Davarina Trstenjaka in onih borcev, ki so padli na polju slave za jedinstvo domovine.

Z burnim odobravanjem je bil sprejet predlog predsednika, da se pošlje brzojavni pozdrav skupščine Nj. V. kralju Aleksandru in ministru prosvete Svetozarju Pribičeviću.

Volitev tajnikov in odsekov.

Izvršila se je volitev tajnikov in članov odsekov, in sicer: tajnikov 10, 3 ovetovatelje zapisnika, 8 članov v odbor za pravila, 16 članov v odbor za šolski zakon, 7 članov v odbor za poročilo glavnega odbora in 7 članov v odbor za predloge.

Odseki so imeli svoje seje v času, ko so bila zborovanja prekinjena in deloma med zborovanjem.

Zakon o narodnih šolah.

O zakonu narodnih šol je referiral tov. Mihajlo Stanojević, referent v ministrstvu prosvete. Podal je temeljna načela novega načrta, ki bo predložen Glavnemu Prosvetnemu Svetu.

V debato je posegel Milutin Stanković, urednik »Narodne Prosvete«, ki je v temeljitem govoru, očrtal glavne smernice moderne šolske zakonodaje.

Ker prinesemo v kratkem novi načrt šolskega zakona v celoti v »Učiteljskem Tovarisu«, zato opuščamo za danes podrobno razpravo in se povrnemo k njej ob dotični priliki.

Ob 12. uri je bilo zborovanje prekinjeno do 4. ure popoldne, medtem so pa zborovali odseki.

DRUGA SEJA.**Sprememba pravil UJU.**

Sprememba pravil se je izvršila le v nebitvenih točkah in z ozirom na pomankljivost na srbske in druge razmere, a bistva pravil se ni taknilo in se je odgodilo na poznejši čas, ko bo izvršena že administrativna razdelitev države in izpeljana, ali vsaj definitivno predvidena šolska administracija v državi na podlagi šolske zakonodaje.

O izpremenbah pravil in predlogu Glavnega Odbora je referiral tov. Ivo Radovanović, viš. šol. nadzornik za Dalmacijo, ki je v svojem spretne in temeljitem govoru utemeljeval izpremembo.

O izpremenbi pravil se je razvila obširna debata, v katere podrobnosti se pa ne moremo spuščati. Izprememba se tiče §§ 4., 7., 8., 9., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 20., 21., 28., 29., 30., 31., 32., 33., a pri vseh členih le nebitvenih dopolnil in pojasnil.

Izpremembo pravil prinesemo v letu v eni prihodnjih števil »Učiteljskega Tovarisa« in se nameravamo ob tej priliki baviti obširneje z raznimi izraznimi mnenji.

Ob 6. uri zvečer je predsednik zaključil sejo in napovedal sejo za 8. uro zjutraj 9. novembra.

TRETJA SEJA.**Razprava o poročilu Glavnega Odbora UJU.**

Poročevalec o »Izveščaju« je bil tov. Dušan Andjelković. Poročal je, da je izvršeno odbor proučil poročilo Glavnega Odbora.

Glavni Odbor je v dveh razmerah v polnem obsegu izvršil svojo nalogo. Kako je iz poročila razvidno, je bilo glavno delo odbora v preteklem letu izpopolnitev organizacije v vseh pokrajinah naše države in strnitev vseh učiteljskih organizacij v naši kraljevini v eno enotno veliko stanovsko učiteljsko organizacijo. To nalogo je Glavni Odbor z malimi izdelki v polni meri izvršil in deluje na to, da se oni deli, ki še niso organizirani enotno, izpopolnjuje v najkrajšem času.

Zato je Glavni Odbor izvršil tudi one izpremembe pravil, ki so bile potrebne zaradi jasnosti in katere je skupščina tudi odobrila.

Foleg organizatoričnega dela, je pa Glavni Odbor izvršil in rešil tudi druga dela in dnevna stanovsko in šolsko-politična vprašanja, ki so bila aktualna.

Debata o poročilu je bila s strani predsedstva omejena, ker je bilo še mnogo poročil na dnevnem redu, a čas je potekal zelo hitro.

V debato je posegel tov. Arg. Mihajlević, ki se je pečal v prvi vrsti s tiskom UJU: za njim so govorile še tov. Jela Ivanović, Godec in Vavra, ki so se pečale z vprašanjem izjednačenja dnevnic poročenih učiteljev.

Obširno poročilo o delu Glavnega Odbora je prinesel »Učiteljski Tovarish« v zadnji številki.

Poročilo odsaka o načrtu šolskega zakona.

Poročevalec odbora za proučitev zadnjega načrta šolskega zakona je bil tov. J. Popović, ki je prečital obširno resolucijo, katero je sestavil odbor.

Resolucija izreka v temelju kritiko o zakonu in podaja glavne smernice in temeljna načela na katerih vstraja učiteljstvo.

O tem se je razvila obširna debata, ki bi jo bilo pa brezpomembno danes navajati ter jo opustimo, dokler ne prinesemo novega načrta zakona v celoti v našem listu.

Tedaj prinesemo tudi resolucijo in dodatne predloge v celoti.

Ob 12. uri je prekinil predsednik sejo in napovedal prihodnjo sejo za 2. uro popoldne.

ČETRTA SEJA.**Predlogi učiteljskih društev državni skupščini.**

Tov. Luka Jelenc je kot načelnik odbora za predloge poročal o deških predlogih, o katerih je razpravljaj odsek in o poročevalcih, ki bodo utemeljevali posamezne predloge.

Višja pedagoška šola — fakulteta.

Najvažnejša je bila debata o predlogu glede višje pedagoške šole — fakultete. Predlog se glasi, da se višja pedagoška šola stavi v vrsto fakultete, da se razširi število ur za predmete pedagoške skupine in omogoči na njih izobrazba bodočih profesorjev učiteljskih.

V debato je najbolj posegel predlagatelj sam, M. M. Nikolić, slušatelj višje pedagoške šole v Zagrebu. Po obširni debati je obveljalo mišljenje: da je izobraževanje profesorjev za učiteljska prepuščati edmo univerzi, je pa omogočiti nadaljevanje učiteljem v to svrhu dostop na univerzo, posebno onim, ki dovrše dvoletno visoko pedagoško šolo; ta pa kot taka naj bo le za izobrazbo šolskih nadzornikov in učiteljev meščanskih šol, v nobenem slučaju pa ne usposablja za profesorje. — Pedagoška šola more pa le kot odsek univerze vršiti to nalogo.

Drugi predlogi.

T. M. Katić je prečital predloge, ki so došli skupščini, in sicer: Predlog zagrebskega poverjeništa UJU, da se temeljna vzgoja v osnovnih šolah uredi po sokolskem sestavu, kakor v srednjih šolah. Ta predlog je bil sprejet soglasno z dodatkom, da naj se pozove Narodno Skupščino, politične klube in vladu, da izda poseben zakon o telesni izobrazbi na višjih šolah za vso državo; predlog okr. učit. dr. v Novem Sadu: o izjednačenju draginjskih dnevnic; predlog o izjednačenju plače učiteljev žen, strokovnih šol v Hrvatski, Slavoniji in Medijmurju s plačo učiteljev osnovnih šol; predlog o draginjskem dodatku poročenih učiteljev v Bosni in Hercegovini; predlog, da se uredi dohodki učiteljstva meščanskih šol z ozirom na njihovo višjo usposobljenost, temu primerno; predlog glede plač šolskim nadzornikom v Hrvatski, Slavoniji, Medijmurju, ki so sedaj pri svojih dohodkih prikrajšani; štiri predlogi poverjeništa v Sarajevu: o dnevnicah poročenih učiteljev, o enotnem šolskem zakonu, o počitniškem tečaju v Sarajevu in o pozivu P. Radosavljevića v domovino; predlog, da se uredba o penziji vdov in sirot razprostre na celo državo; predlogi poverjeništa v Ljubljani, ki smo jih priobčili o poročilu v zadnji seji ožjega sosveta, natisnjeni v predzadnji števil »Učit. Tov.« in še mnogo drugih manjvažnih predlogov.

Vsi predlogi so bili z večjo ali manjšo debato sprejeti in je Glavni Odbor prevzel njih izvršitev.

Naknadni pozdravi.

Ko je bil dnevni red izčrpan, je pozdravila delegate Pattie Day Miller, delegatinja Lige rdečega križa in predstavnica američanskega naraščaja Rdečega križa. Došla je, da učiteljstvo zainteresira za vzgojo naraščaja Rdečega križa v ljudskih šolah. Govorila je angleško, a prevajala je njen govor M. Antoković. Govor angleške predstavnice je bil mestoma burno aklamiran, ker je na zdrav način bil izražen povdarek šole in vzgoje mladine.

Protest proti poročilu izvestnega časopisja.

Predsednik zagrebskega poverjeništa UJU J. Skavić je prečital članek »Hrvata«, ki trdi, da je to skupščina demokratskih učiteljev, a ne vseh učiteljev z Jugoslavije, brez oziroma na pleme in stranke. Naglašja, da se na tej skupščini nahajajo delegati vseh pokrajin, ki pripadajo raznim političnim strankam. Dokazal je, da je na zadnji glavni skupščini hrvatskega učiteljstva glasovalo 30 društev za ujedinjenje, a samo 20 proti.

Njegov govor je bil često prekinjen z burnim odobravanjem.

Zahvalil se je Glavnemu Odboru, da se je ta skupščina, na kateri se je pokazala volja in življenjska zmožnost Udruženja, vršila v Zagrebu.

Ljudje, ki pišejo v »Hrvata«, so bivši madžaroni, kakor J. Oreščanin, Petrović itd., to so oni, ki so za časa madžaronske vlade imeli največji vpliv, a sedaj napadajo vse one, ki so vedno obsojali njih početje in ulogo.

Banket.

Po zaključeni skupščini, ob katere zaključku je učiteljstvo zapelo narodne himne, se je vršil na večer banket pri »Janjetu«, na katerem so govorili predsednik UJU Jović, poverjenik za prosveto Alaupović, pov. UJU v Zagrebu Skavić, polkovnik Tasovac in podpredsednica UJU Vavra.

Ali ste že pristopili kot člani (članica) k Tvornici učil in k Učiteljskemu zdraviliškemu domu?

Več nacionalne vzgoje v naše šole!

(Odreba ministrstva prosvete kraljevine SHS, oddeljenje za osnovni pouk, z dne 18. aprila t. l. št. 16.414.)

Opazil sem, da se v mnogih šolah, bodisi v osnovnih, strokovnih ali tudi v srednjih premalo ozira na vzgojo naše mladine v nacionalnem smislu. Mnogo je šol, kjer se ne podavajo naši mladini niti najvažnejše stvari iz zemljepisja in zgodovine širše naše domovine — Jugoslavije, tako da deca, ko dovrši svojo šolsko obveznost ob koncu niti ne ve najvažnejšega o naši državi oziroma domovini. Če se bo ta pouk v bodoče tako zanemarjal, bomo naše ujedinenje s tem oslabil ter ne bomo dosegli cilja, za katerim stremimo. Srbiji in delati moramo na to, da se naša vsa tri plemena, ki so bila dosedaj, sicer ne po svoji lastni krivdi, razdvojena, nacionalno zblizajo in spoznajo. Bila so do sedaj med seboj skoro nepoznana in to le vsled vplivov raznih tujih držav. To bi bilo danes popolnoma nasprotno z našimi narodnimi in državnimi interesi. S takim postopanjem odpiramo le vrata našim narodnim nasprotnikom, ki nam ovirajo pravilni in hitri razvoj naše mlade države in njene konsolidiranja. Moja in vseh ostalih prosvetnih delavcev, kakor tudi vseh zavednih državljanov dolžnost je, da delamo z vsemi silami in sredstvi na to, da se tako nepovoljno stanje našega nacionalnega dela popravi. Zato odrejujem, da ukrenete najenergičnejše korake za to, da se v vseh osnovnih, strokovnih in srednjih šolah prirejajo po celni naši kraljevini predavanja iz zemljepisja in zgodovine naše Jugoslavije, upoštevajoč pri tem glavno za spoznavanje naše domovine in glavne momente naše narodne preteklosti, po katerih smo dospeli do današnjega stanja. Mladini je treba predvsem obrazložiti kako se je naš skupni narod že pred 1300 leti naselil na današnjem ozemlju od Karavot in Balkana do Alp, Jadranskega in Bellega morja. Povedati ji je treba, da so naš narod ločile gore in reke, da se je vsled tega grupiral v posamezne skupine in se s tem politično in gospodarsko oslabil. Opozarjati je treba našo mladino tudi na želje in hotenje naših narodnih nasprotnikov, ki so hoteli, da bi se naš narod družil v posamezna državna, politična in kulturna središča, kakor Banat, Hrvatsko, Posavje, Dalmacijo itd. Take načrte in ideje moramo kratkoma uničiti in zadušiti, ker ne smemo pustiti, da bi nas na ta način tuja, mogoče bolj organizirana država oslabila.

A preko vseh težkoč je ostal naš narod v celoti vedno čvrst in zaveden ter zvest svoji domovini in svobodi v zaupanju v samega sebe in v veri na svojo kočno zmago. Ta narod je še vedno ponosen na svojo slavno preteklost in se radi tega nikdar ne udaja pritiskom narodnega nasprotnika.

Posledica temu je, da se naš narod še vedno rad spominja na one boje in upore, s katerimi so se proslavljali hajduki, uskoki, granicari, šajkaši in drugi, ki so se bojevali ali sami zase, ali so pa tudi drugim pomagali.

Naposled je treba tudi obrazložiti, kako se je zgodil izvanredni slučaj ko so Dahiye, to so bili turški poglavarji, postavljali proti narodovi volji, pritiskali na oni del naroda v Šumadiji, ki se je uprl in boril za osvobodjenje in ujedinjenje celega našega naroda.

Iz te borbe je izšlo mnogo velikih junakov in rodoljubov, med katerimi se je posebno odlikoval kot vodja in vrhovni poveljnik Kara Gjorgje Petrović, katerega je narod že takrat izbral za svojega voditelja. Po dolgotrajnih in naporih bojih z mnogo močnejšim sovražnikom se je konečno ustanovila, sicer z velikim pomanjkanjem in mnogimi zaprekami, mala, a odvisna kneževina Srbija. Mala, revna in od sultana odvisna kneževina Srbija na je kljub temu kmalu rešila najvažnejša vprašanja kulturnega, gospodarskega, socialnega in vojaškega značaja. Na ta način je njen ugled raste vedno više in više, celo preko meje. Počela je nato ustvarjati tudi vezi z brati zunaj Srbije, tako da so se oni elementi, ki so se pred več stoletji odcepili, jeli znopet probujati in obračati oči k Srbiji.

A Srbija, dasi je mala in slabotna, je kljub temu ponudila bratsko pomoč, moralno in materijelno vsem bratom preko meje. Poglejmo le! Knjičani in Jelačićevi polki so se skupno borili proti madžarskemu nasilju, Srbija in Črna gora pomagali tudi bokeškemu umoru, šli sta tudi v jako nevaren boj s Turki, da bi pomagali bratom v Hercegovini. Vsled teh velikih uspehov postane Srbija nezavisna kraljevina in pridobi s tem še